

Nydyrkning på gnr. 53, bnr. 1 på Nordra Tjemsland i Hå kommune

Temarapport naturmiljø

Bjarne Homnes Oddane

Nydyrkning på gnr. 53, bnr. 1 på Nordra Tjemsland i Hå kommune

Temarapport naturmiljø

Ecofact rapport: 608

www.ecofact.no

Referanse til rapporten:	Oddane, B. H. 2017. Nydyrkning på gnr. 53, bnr. 1 på Nordra Tjemsland i Hå kommune. Temarapport naturmiljø
Nøkkelord:	Vilt, naturtyper, Hå kommune, konsekvensvurderinger
ISSN:	1891-5450
ISBN:	978-82-8262-606-4
Oppdragsgiver:	Harald Skeie
Prosjektleder hos Ecofact:	Bjarne Homnes Oddane
Samarbeidspartnere:	
Prosjektmedarbeidere:	
Kvalitetssikret av:	Toralf Tysse
Forside:	Fra planområdet. Foto: Bjarne Homnes Oddane

www.ecofact.no

INNHold

1	FORORD	1
2	SAMMENDRAG	2
3	INNLEDNING	3
4	UTBYGGINGSPLANER OG INFLUENSOMRÅDET	4
	4.1 PLANOMRÅDE OG TILTAKSBESKRIVELSE	4
	4.2 INFLUENSOMRÅDE	4
5	MATERIAL OG METODE	5
	5.1 METODE FOR FASTSETTING AV VERDI, OMFANG OG KONSEKVENSER	5
	5.1.1 Vurdering av verdi	5
	5.1.2 Vurdering av omfang	7
	5.1.3 Vurdering av konsekvens	8
6	RESULTAT OG VERDISSETTING	9
	6.1 KUNNSKAPSSTATUS	9
	6.2 GENERELLE TREKK	10
	6.3 VEGETASJON OG FLORA	11
	6.4 VERDIFULLE NATURTYPER I HHT DN'S HÅNDBOK NR. 13	12
	6.5 RØDLISTEARTER OG ANDRE FORVALTNINGSRELEVANTE ARTER	12
	6.6 VILT	14
	6.7 OPPSUMMERING AV VERDI	14
7	OMFANG OG KONSEKVENNS	15
	7.1 0-ALTERNATIVET	15
	7.2 UTBYGGING	15
	7.3 SAMLET VURDERING AV KONSEKVENNS FOR NATURMILJØ	16
8	USIKKERHET	17
9	AVBØTENDE OG KOMPANSERENDE TILTAK	17
10	KILDER	19
	10.1 NETTBASERTE KILDER	19
	10.2 SKRIFTLIGE KILDER	19
	10.3 MUNTlige KILDER	19

1 FORORD

Ecofact har på oppdrag fra Harald Skeie utarbeidet en konsekvensutredning for temaet naturmiljø i forbindelse med planer om nydyrking på gnr. 53, bnr. 1 på Nordra Tjemsland i Hå kommune. Feltarbeidet har blitt utført av Bjarne Homnes Oddane.

November 2017

Bjarne Homnes Oddane

2 SAMMENDRAG

Beskrivelse av oppdraget

Bakgrunnen for konsekvensutredningen er et ønske fra oppdragsgiver om nydyrking på gnr. 53, bnr. 1 på Nordra Tjemsland i Hå kommune

Datagrunnlag

Denne rapporten bygger på eksisterende dokumentasjon av biologisk mangfold (Rapporter, Naturbase og Artskart), samt egen befaring av planområdet 31. oktober 2017.

Biologiske verdier

Planområdet er totalt påvirket av mennesker i form av jordbruksmark bestående av gjødslet kulturmark. Området har liten verdi for flora, og det er ikke registrert noen viktige naturtyper her. I influensområdet for tiltaket hekker det storspove og noen par med vipe (begge rødlistet). Planområdet inngår i hjemmeområdet til disse forekomstene.

Konsekvenser

Det er planer om å dyrke et kulturbeite med fuktige drag/åpne grøftekanaler. Området har liten verdi for flora og det er ikke registrert noen naturtyper. Området har, i ulik grad, verdi for rødlisteartene vipe (EN) og storspove (VU), men også for mer vanlige arter som enkeltbekkasin. Området vil ikke miste all sin verdi etter oppdyrkingen, men særlig for vipe vil det kunne bli noe forringet.

Verdi, omfang og konsekvens for de ulike registrerte naturverdiene er oppført i tabell.

Oppsummering av konsekvenser for naturmiljø

<i>Navn/art</i>	<i>Kategori</i>	<i>Verdi</i>	<i>Omfang</i>	<i>Konsekvens</i>
Vipe	Rødlisteart	<i>Stor</i>	<i>Middels negativt</i>	<i>Middels negativ (--)</i>
Storspove	Rødlisteart	<i>Stor</i>	<i>Lite negativt</i>	<i>Liten negativ (-)</i>

Planområdet inngår i et stort og sammenhengende intensivt drevet jordbrukslandskap som omfatter hele Jæren. Dette landskapet er leveområde for blant annet vipe og storspove. Planområdet inngår som en liten bit av dette store landskapet. Kulturbeite, og særlig de som har en viss fuktighet, har i dette landskapet en større betydning for fugle- og dyrelivet enn dyrka marka rundt. Selv om det finnes tilsvarende lokaliteter i regionen, er det i utgangspunktet uheldig med en bit for bit nedbygging som i liten grad blir fanget opp. Dette er særlig uheldig i et pressområde som det Jæren er. Imidlertid er det her snakk om å tilbakeføre arealet til jordbruksmark (men av mindre verdi enn dagens), slik at den samlede belastningen for de biologiske verdiene som følge av dette tiltaket vurderes som liten.

3 INNLEDNING

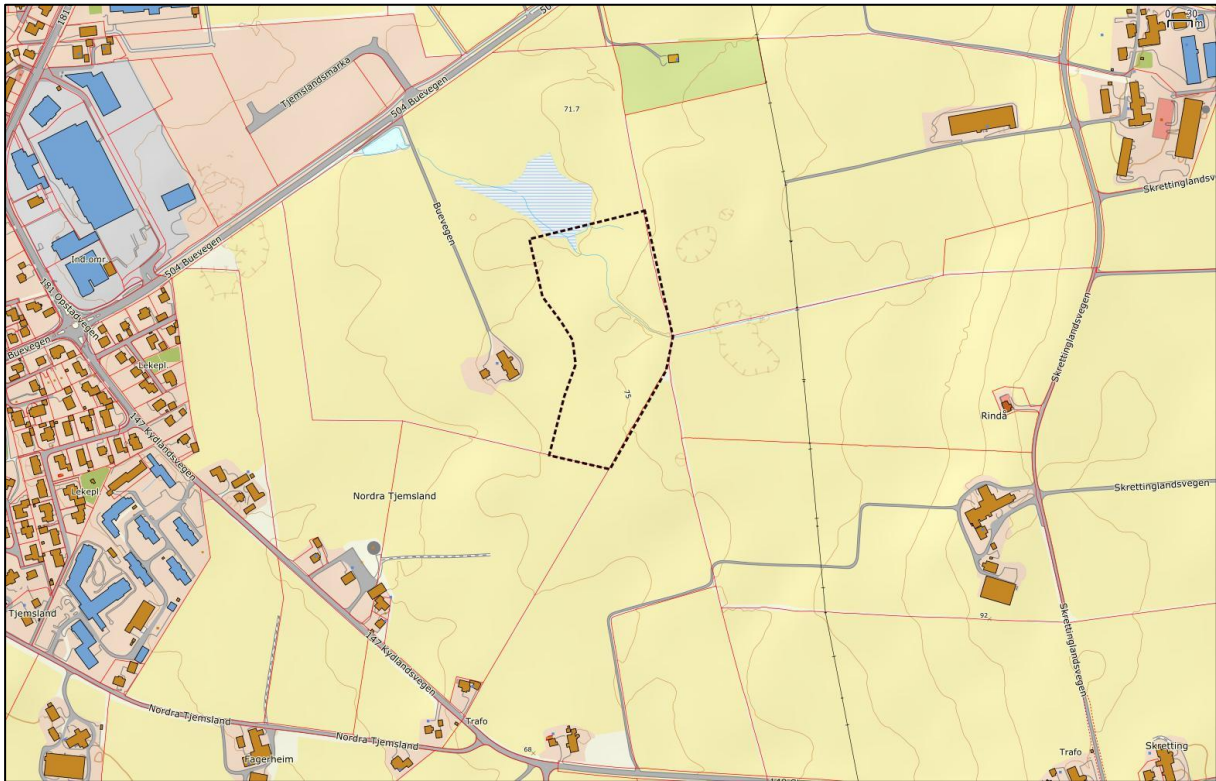
Grunneier Harald Skeie ønsker å dyrke opp en teig med gjødslet kulturbeite på gnr. 53, bnr. 1 på Nordra Tjemsland i Hå kommune. Ecofact er blitt engasjert for å gjennomføre en enkel konsekvensutredning for temaet naturmiljø. Denne rapporten bygger på eksisterende dokumentasjon av biologisk mangfold, samt egen befaringsplan av planområdet 31. oktober 2017.

Etter vår vurdering gir det samlede datatilfanget, omfangsvurderinger og konsekvensvurderinger gjengitt i denne rapporten et tilfredsstillende beslutningsgrunnlag i forhold til konsekvenser for biologisk mangfold av prosjektet. Temaet utredes med bakgrunn i naturmangfoldlovens §§ 8-12.

4 UTBYGGINGSPLANER OG INFLUENSOMRÅDET

4.1 Planområde og tiltaksbeskrivelse

Planområdet ligger på gnr. 53, bnr. 1 på Dalen, Nordra Tjemsland i Hå kommune. Det aktuelle området er på ca 35 daa og består av kulturbeite, med dyrket mark rundt. Grunneier har planer om nydyrkning av dette området (se figur 1).

Figur 1. Planområdet er markert med svart stiplet linje.

4.2 Influensområde

Med influensområdet menes de forekomster og områder som kan bli direkte eller indirekte berørt av utbyggingsplanene. Planter, vegetasjon og naturtyper vil stort sett bare bli påvirket nær inntil de planlagte inngrepene, mens influensområdet for vilt vil for enkelte arter være større. Influensområdet vil ofte være adskillig mindre i åpent kulturlandskap enn i for eksempel skog. Gjeldende planområde ligger i et åpent kulturlandskap med kulturbeite og dyrket mark, noe som tilsier at influensområdet for planter, vegetasjon og naturtyper vurderes til å være 20 meter fra direkte inngrep. I anleggsfasen vil det kunne bli forstyrrelser for eventuelle hekkende fugler i nærområdet. Disse vurderingene er skjønnsmessige og er vurdert ut fra de arter av planter og dyr som kan tenkes å bli direkte eller indirekte berørt av tiltaket.

5 MATERIAL OG METODE

5.1 Metode for fastsetting av verdi, omfang og konsekvenser

I plan og bygningsloven er det i detalj gjort rede for i hvilke tilfeller staten stiller krav om konsekvensutredning. Kravene til metode er gitt i veiledere og forskrifter. Felles for de ulike fagutredningene er en inndeling i fire faser:

- Registreringsdel
- Verdisetting (områder, objekter, mv.)
- Omfangsutredning
- Konsekvensgradering

Vurderingene av verdi, omfang og konsekvens er basert på metodikk beskrevet i Vegvesenets håndbok V712 – Konsekvensanalyser. Dette systemet bygger på at en via de foreliggende data vurderer influensområdets verdi samt tiltakets omfang i forhold til verdiene. Ved å sammenholde verdi og omfangsvurderingene i et diagram utledes passivt den totale konsekvens for biologisk mangfold. For å komme frem til riktig verdisetting brukes spesielt Norsk Rødliste 2015, samt DN-håndbok 13 (biologisk mangfold) og DN-håndbok 11 (vilt).

5.1.1 Vurdering av verdi

Verdien blir fastsatt langs en glidende skala som spenner fra liten verdi til stor verdi (figur 2), basert på den relative betydningen av området for gjeldende tema. Ulike tema har ulike kriterier for verdisetting.

Figur 2. Skala for verdi.

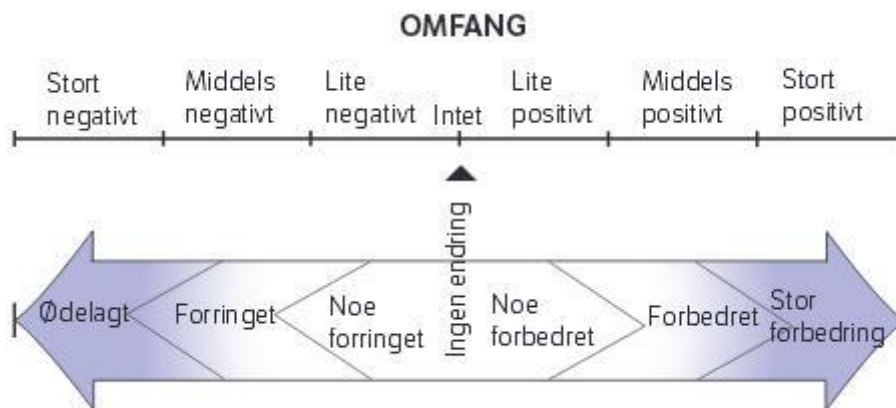
Tabell 1. Verdivurderinger med metodikk iht. vegvesenets håndbok V712.

Kilde	Stor verdi	Middels verdi	Liten verdi
Naturtyper på land, ferskvann og marint www.naturbasen.no DN-Håndbok 13: Kartlegging av naturtyper DN-Håndbok 15: Kartlegging av ferskvannslokaliteter DN-Håndbok 19: Marine naturtyper	Lokaliteter i verdikategori B og A, herunder utvalgte naturtyper i verdikategori B og A	Lokaliteter i verdikategori C, herunder utvalgte naturtyper i verdikategori C	Areal som ikke kvalifiserer som viktig naturtype

Kilde	Stor verdi	Middels verdi	Liten verdi
Geologiske forekomster www.naturbasen.no	Geologiske forekomster og områder (geotoper) som i stor grad bidrar til landsdelen eller landets geologiske mangfold og karakter. Prioriteringsgruppe 1 for kvartærgeologi	Geologiske forekomster og områder (geotoper) som i stor grad bidrar til distriktes eller regionens geologiske mangfold og karakter. Prioriteringsgruppe 2 og 3 for kvartærgeologi	Områder med geologiske forekomster som er vanlige for distriktes geologiske mangfold og karakter
Viltområder www.naturbasen.no DN-Håndbok 11: Viltkartlegging	Viltområder og vilttrekk med viltvekt 4-5. Svært viktige viltområder (verdi A)	Viltområder og vilttrekk med viltvekt 2-3. Viktige viltområder (verdi B)	Ikke vurderte områder (verdi C). Viltområder og vilttrekk med viltvekt 1
Funksjonsområder for fisk og andre ferskvannsarter www.naturbasen.no www.artsdatabanken.no lakseregisteret	Viktig funksjonsområde for verdifulle bestander av ferskvannsfisk, f.eks. laks, sjøørret, sjørøye, ål, harr m.fl. Nasjonale laksevassdrag. Vassdrag med gytebestandsmål/årlig fangst av anadrome fiskearter >500kg. Viktig område for elvemusling eller rødlistearter i kategoriene sterkt truet EN og kritisk truet CR	Verdifulle fiskebestander, f.eks. laks, sjøørret, sjørøye, harr m.fl. Forekomst av ål. Vassdrag med gytebestandsmål/årlig fangst av anadrome fiskearter <500 kg. Mindre viktige områder for elvemusling eller rødlistearter i kategoriene sterkt truet EN og kritisk truet CR Viktig område for arter i kategoriene sårbar VU, nær truet NT	Ordinære bestander av innlandsfisk, ferskvannsfiskearter uten kjente registreringer av rødlistearter
Artsforekomster - Rødlistearter Norsk Rødliste 2015 www.artsdatabanken.no www.naturbasen.no	Forekomster av truede arter, etter gjeldene versjon av Norsk rødliste: dvs. kategoriene sårbar VU, sterkt truet EN og kritisk truet CR	Forekomster av nær truede arter NT og arter med manglende datagrunnlag DD etter gjeldene versjon av Norsk rødliste. Fredete arter som ikke er rødlistet	Ingen kriterier foreligger
Verneområder, nml. Kap V Ulike verneplanarbeider Naturmangfoldloven	Verneområder (nml §§ 35, 37, 38, 39)	Landskapsvernområder (nml §36) <u>uten</u> store naturfaglige verdier	Ingen kriterier foreligger

5.1.2 Vurdering av omfang

Dette trinnet består i å beskrive og vurdere type og omfang av mulige virkninger på ulike registreringer og verdier. Omfanget blir blant annet vurdert ut fra påvirkning i tid og rom, og sannsynligheten for at virkning skal oppstå. Omfanget blir gjengitt langs en trinnløs skala fra *stort negativt omfang* til *stort positivt omfang* (figur 3).

Figur 3. Skala for omfang (Statens Vegvesen 2014).

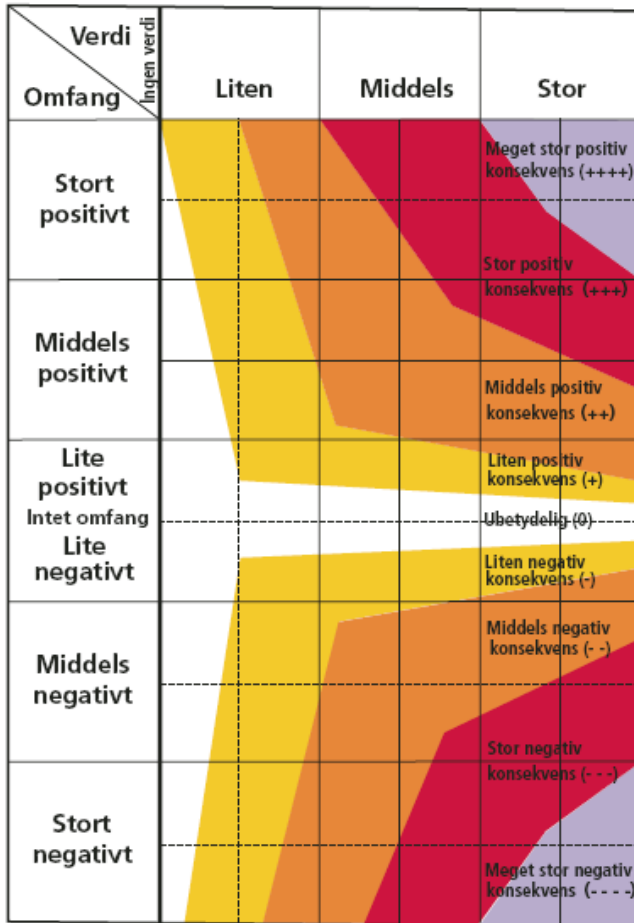
Omfangsvurderinger er hentet fra Håndbok 140 (Statens Vegvesen 2006). Omfangstabellen (tabell 2) er direkte overførbart til håndbok V712 (Statens Vegvesen 2014). Naturmiljøet blir først og fremst berørt av tiltaket gjennom arealforbruk, arealforringelse eller oppsplitting av sammenhengende naturområder ved at naturtyper som er leveområder for sårbare arter går tapt eller blir stykket opp.

Tabell 2. Kriterier for vurdering av omfang.

	Stort positivt omfang	Middels positivt omfang	Lite/intet omfang	Middels negativt omfang	Stort negativt omfang
Viktige sammenhenger mellom naturområder	Tiltaket vil i stor grad styrke viktige biologiske eller landskapsøkologiske sammenhenger	Tiltaket vil styrke viktige biologiske eller landskapsøkologiske sammenhenger	Tiltaket vil stort sett ikke endre viktige biologiske eller landskapsøkologiske sammenhenger	Tiltaket vil svekke viktige biologiske eller landskapsøkologiske sammenhenger	Tiltaket vil bryte viktige biologiske eller landskapsøkologiske sammenhenger
Arter (dyr og planter)	Tiltaket vil i stor grad øke artsmangfoldet eller forekomst av arter eller bedre deres vekst- og levevilkår	Tiltaket vil øke artsmangfoldet eller forekomst av arter eller bedre deres vekst- og levevilkår	Tiltaket vil stort sett ikke endre artsmangfoldet eller forekomst av arter eller bedre deres vekst- og levevilkår	Tiltaket vil i noen grad redusere artsmangfoldet eller forekomst av arter eller bedre deres vekst- og levevilkår	Tiltaket vil i stor grad redusere artsmangfoldet eller forekomst av arter eller bedre deres vekst- og levevilkår

5.1.3 Vurdering av konsekvens

Det siste trinnet i vurderingene består i å sammenholde verdi og omfang, for derved å utlede den samlede konsekvens i henhold til diagram vist i figur 4.

Figur 4. Konsekvensmatrisen viser hvordan verdi og omfang kombineres for å finne konsekvens (Statens Vegvesen 2014).

Denne sammenstillingen gir et resultat langs en skala fra meget stor positiv konsekvens til meget stor negativ konsekvens (se under). De ulike kategoriene er illustrert ved å benytte symbolene ”-” og ”+” (se tabell 3).

Tabell 3. Oppsummering av konsekvensalternativer og korresponderende symboler

Symbol	Beskrivelse
++++	Meget stor positiv konsekvens
+++	Stor positiv konsekvens
++	Middels positiv konsekvens
+	Liten positiv konsekvens
0	Ubetydelig/ingen konsekvens
-	Liten negativ konsekvens
--	Middels negativ konsekvens
---	Stor negativ konsekvens
----	Meget stor negativ konsekvens

6 RESULTAT OG VERDISETTING

6.1 Kunnskapsstatus

På Artskart (16. november 2017) finnes det noen registreringer av fugl i plan- og influensområdet. Noen av fuglene er knyttet til renseseparken som ligger nordvest for planområdet, mens andre er mer typiske kulturmarksfugler som vipe og storspove. I Naturbase er det avgrenset et område med naturtypen *fukteng* med verdi B som i hovedsak ligger like utenfor planområdet. En mindre del av avgrensingen går imidlertid inn i planområdet. Hoveddelen av dette området er nå oppdyrket (figur 5) og den resterende delen har mistet sin kvalitet på grunn av drenering. I samme området er det registrert et viltområde for vipe, tjeld og storspove. Dette viltområdet faller også bort når naturgrunnet er forsvunnet.

Det ble gjennomført en befarings i planområdet 31. oktober 2017 av Bjarne Homnes Oddane.

Figur 5. Området som er markert av som naturtype i Naturbase har utgått på grunn av dyrking.

6.2 Generelle trekk

Berggrunn og sedimentforhold

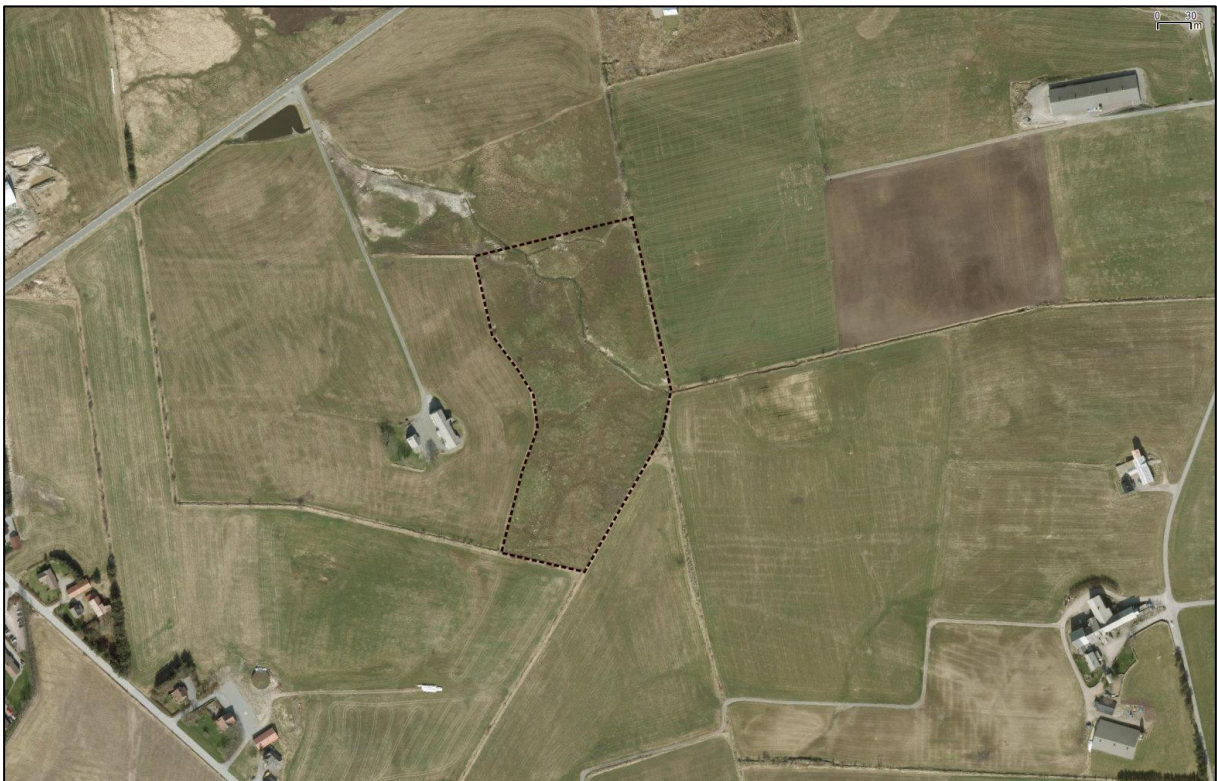
I henhold til NGU's berggrunnskart består berggrunnen av fyllitt og glimmerskifer. Dette er lettforvitrelige bergarter som kan gi grunnlag for rikere flora. Berggrunnen er imidlertid dekket med tykk morene, og dermed ikke tilgjengelig for plantene.

Topografi og bioklimatologi

Plan- og influensområdet er flatt og består i sin helhet av temmelig intensivt drevet grasmark i form av kulturbeite (i planområdet) og dyrket mark (influensområdet). Normal årsnedbør (i perioden 1971 - 2000) ligger på mellom 1500 og 2000 mm (www.senorge.no). I henhold til nasjonalatlas for Norge – Vegetasjon (Moen 1998), ligger planområdet i boreonemoral vegetasjonssone, i sterkt oseanisk seksjon (BN-O3).

Menneskelig påvirkning

Hele plan- og influensområdet er sterkt påvirket av mennesker i form av kulturbeite og dyrka mark. Kulturbeitet er også preget av grøfter av ulik alder og dybde (se figur 8 og 9).

Figur 6. Hele plan- og influensområdet er sterkt påvirket av mennesker i form av gjødslet kulturbeite og dyrket mark.

6.3 Vegetasjon og flora

Dette kapittelet beskriver kort den generelle vegetasjonen og floraen i planområdet.

Vegetasjonen i området er totalt dominert av jordbruksvirksomhet. Selve planområdet består av kulturbeite som blir forholdsvis hardt beitet av storfe. Vegetasjonen domineres totalt av ulike gressarter. I enkelte gamle åpne grøfter domineres vegetasjonen av mannasøtgras. Influensområdet består av dyrket mark som i hovedsak blir brukt til gressproduksjon.

Figur 7. Planområdet er flatt og består i sin helhet av temmelig intensivt drevet grasmark i form av gjødslet kulturbeite.

Figur 8. Gjengrodd grøft som går fra framgrunnen av bildet og videre i en bue mot høyre.

Figur 9. Grøft gjennom diagonalt planområdet nordlige del.

6.4 Verdifulle naturtyper i hht DN's håndbok nr. 13

Det ble ikke registrert noen verdifulle naturtyper i hht DN's håndbok nr. 13. Hele arealet i planområdet består av kulturbeite. Dette et habitat som ikke sjelden gir grunnlag for naturtyper i hht DN's håndbok nr. 13.

6.5 Rødlisterarter og andre forvaltningsrelevante arter

Plan- og influensområdet består i sin helhet av intensivt drevet gressmark i form av kulturbeite (i planområdet) og dyrket mark (influensområdet). Slike arealtyper gir ikke grunnlag for forekomst av mange arter. Det er imidlertid noen rødlistede, kulturmarksbetinga fuglearter som mer eller mindre knyttet til slike habitater. Feltarbeidet ble utført på en årstid der det ikke er mulig å registrere hekkeforekomsten til fugl. Grunnlaget for status er derfor basert på Artskart, intervju med Jon Lea (bruker av eiendommen) og Morten Tjemsland (hobbyornitolog), samt en rapport som viser «vipehotspots» på Jæren basert på tellinger gjort i perioden 2011-2013 (Mjølshnes 2014). Nedenfor er forekomsten av de aktuelle artene i influensområdet beskrevet.

Vipe (EN)

Vipe har hatt en sterk bestandsnedgang i Norge de siste 10-årene, og er nå listet som sterkt truet på rødlisten. I et studieområde på Jæren med gjennomgående høy tetthet av vipe, er det dokumentert en nedgang i hekkebestanden på 44 % for 15-års perioden 1997-2011 (Byrkjedal *m. fl.* 2012). I rapporten Vipa på Jæren – 3 år med vipetellinger i Klepp, Time og Hå

(Mjølåsnes 2014) er det registrert en «vipehotspots» i plan- og influensområdet. Det vil si at det hekker minst 8 par viper på et nokså begrenset område. Området rett nord for planområdet var frem til nydyrkingen startet i 2012 (www.norgebilder.no), et fuktig område i forlengelse av planområdet. Dette fuktige området var også registrert som viltområde, men det er trolig at antall viper i influensområdet har blitt redusert etter at dette området ble dyrket opp. Hvor mange par som hekker innen plan- og influensområdet i dag er usikkert, da det ikke er gjennomført feltarbeid i hekketiden. Jon Lea (*pers. medd.*) har sett at det hekker noen par med vipe på de dyrka flatene nordvest for planområdet og 5-6 par på jordene øst for planområdet der det er en del fuktige søkk på den dyrka marken. Han har ikke sett hekkende viper på det gjenværende feltet med kulturbeite. Morten Tjemsland (*pers. medd.*) har også registrert viper i influensområdet de senere årene.

Figur 10. Vipe. Foto: Roy Mangersnes

Storspove (VU)

Hekkefugltakseringer viser en gjennomsnittlig årlig bestandsnedgang på 4,4 % i Norge for perioden 1996-2013. Dette indikerer en nedgang i størrelsesorden 45 % for siste 15-års periode, og samlet for Europa er bestandsnedgangen også ca. 20 % for 15-års perioden 1998-2012 (Henriksen og Hilmo 2015). Det ligger inne en registrering av et par storspover fra 2015 i Artskart og Morten Tjemsland (*pers. medd.*) har også registrert storspove i området i hekketiden. Det hekker trolig ikke storspove i planområdet, da planområdet vurderes som et mindre egnet reirhabitat for arten. Det er likevel sannsynlig at arten hekker i influensområdet.

Tabell 4. Verdisetting av de ulike rødlisteartene innen plan- og influensområdet.

Art	Rødlistestatus	Funksjonsområde	Verdi
Vipe	EN- Sterkt truet	Hekkeområde	Stor
Storspove	VU - Sårbar	Hekkeområde	Stor

6.6 Vilt

Det omtalte viltområdet som strekte seg nordover fra planområdet, har i dag ikke status som viltområde. Området bestod tidligere av sump og fukteng, men er nå dyrket opp.

På Artskart (8. november 2017) er det registrert noen fuglearter i plan- og influensområdet. Dette er for det meste vanlige arter som for eksempel stokkand, tjeld og rødstilk, og området er ikke så viktig for disse artene at det gir grunnlag til å avgrense en viltlokalitet. Vipe og storspove er også registrert her, men disse ble behandlet i kapittel 6.5 (rødlistearter). I de fuktige dragene på kulturbeitet ble det under befaringen skremt opp totalt 15 enkeltbekkasin. Slike områder er gode rasteområder på høsten for enkeltbekkasin. Området er imidlertid ikke så viktig for arten at det gir grunnlag til å avgrense en viltlokalitet, da arten er vanlig å finne i samme antall på fuktig dyrka mark i hele regionen.

6.7 Oppsummering av verdi

Planområdet er i dag totalt påvirket av mennesker i form av jordbruksmark bestående av kulturmark. Området har liten verdi for flora, og det er ikke registrert noen viktige naturtyper her. Av fugl knyttet til kulturmark hekker det storspove og noen par med vipe (begge rødlistet) i influensområdet, og planområdet inngår i hjemmeområdet til disse.

I tabell 5 under er de ulike registrerte verdiene i plan- og influensområdet listet opp.

Tabell 5. Oversikt over registrerte verdier innen undersøkelsesområdet.

<i>Navn/art</i>	<i>Kategori</i>	<i>Verdi</i>
Vipe	Rødlisteart	<i>Stor</i>
Storspove	Rødlisteart	<i>Stor</i>

7 OMFANG OG KONSEKVENNS

7.1 0-alternativet

I utredningen vurderes tiltaket opp mot 0-alternativet, som er forventet utvikling i området dersom planene ikke realiseres. Vi er ikke kjent med andre planer i området, slik at omfanget vurderes mot dagens tilstand i området. *Omfang og konsekvens av tiltaket vurderes opp mot 0-alternativet, som per definisjon har intet omfang og ubetydelig konsekvens (0)*

7.2 Utbygging

Hele planområdet består av kulturbeite som det er planer om å dyrke opp. Omfanget for hver enkelt verdisatt biologiske forekomst blir vurdert. Det vil også bli gitt en samlet vurdering av omfanget og konsekvens.

Naturtyper

Det er ingen registrerte naturtyper i planområdet.

Rødlisterarter og andre forvaltningsrelevante arter

Vipe

Det er noe usikkerhet knyttet til vipenes bruk av planområdet. Det legges til grunn at det kan hekke ett par på kulturbeitet, eller i det minste at kulturbeitet inngår i hjemmeområdet til et par. I tillegg hekker det 7-8 par viper på jordene rundt.

Det ser ut til at vipene primært foretrekker/tiltrekkes av dyrket mark som hekkeplass på Jæren (Ingvar Byrkjedal *pers. medd.*). Også i planområdet opplyser bruker av jordbrukseiendommen at vipene hekker mest på dyrket mark. Dette er imidlertid trolig en økologisk felle for vipene, da dyrket mark drives veldig intensivt med kort tid mellom gjødsling, pløying og første slått, samt kort tid mellom første og andre slått. Hekkesuksessen er normalt svært lav i slike habitat. Studier viser at det er bedre hekkesuksess for viper som hekker på beitemark, samt i landskap med mosaikk mellom teiger med ulik bruk (Ingvar Byrkjedal *pers. medd.*).

En stor del av dietten til viper er meitemark og stankelbeinslarver. Disse går nærmere overflaten i fuktig jord enn i tørr jord, og er dermed mer tilgjengelig for vipe. Særlig i tørre somre kan meitemarken gå for dypt for vipen dersom jorda tørker opp. Viper foretrekker å hekke på mark med fuktig jord, og gjerne i områder som har vannansamlinger høst og vinter (bl.a. Mjølshesnes 2014, *egne obs.*). Dette er også registrert i influensområdet for tiltaket.

Tiltaket vil føre til redusert leveområde under dyrkningsperioden og noe forringet leveområde etter at området er ferdigdyrket. Dette på grunn av at noe av mosaikken i landskapet forsvinner, og for at det fuktige kulturbeitet forsvinner. Selv om det hekker få par viper her eller området bare er en del av hjemmeområdet for vipe, viser slike områder seg å ha

betydning for vipene. Omfanget vurderes til å være middels negativt for vipene som hekker her. Dette begrunnes med at vipene vil kunne søke til andre egnede hekkeområder anleggsperioden, og at området trolig vil bli egnet for hekkende vipen etter ferdigdyrking. *Med stor verdi og middels negativt omfang blir konsekvensen for vipene middels negativ (--).*

Storspove

Det hekker trolig ikke storspove i planområdet, da området ikke har godt egnede reirhabitat for arten. Datagrunnlaget vitner imidlertid om at planområdet inngår i et stort hjemmeområde til et storspovepar, og er dermed brukt til bl.a. fødesøking.

Tiltaket vil føre til redusert leveområde for storspove under oppdyringsperioden, og noe forringet leveområde etter at området er ferdigdyrket. For hjemmeområdet til dette paret med storspove vurderes det totale omfanget til å være lite negativt. *Med stor verdi og lite negativt omfang, blir konsekvensen for storspovene liten negativ (-).*

Viltområder

Det er ingen registrerte viltområder i plan- og influensområdet.

7.3 Samlet vurdering av konsekvens for naturmiljø

Det er planer om nydyrke et område bestående av kulturbeite med fuktige drag/åpne grøftekanaler. Området har liten verdi for flora og det er ikke registrert noen naturtyper. Området har, i ulik grad, verdi for rødlistartene vipe (EN) og storspove (VU), men også for mer vanlige arter som enkeltbekkasin. Området vil ikke miste all sin verdi etter oppdyrkingen, men særlig for vipe vil området kunne bli noe forringet.

Verdi, omfang og konsekvens for de ulike registrerte naturverdiene er sammenstilt i tabell 6.

Tabell 6. Oppsummering av konsekvenser for naturmiljø

<i>Navn/art</i>	<i>Kategori</i>	<i>Verdi</i>	<i>Omfang</i>	<i>Konsekvens</i>
Vipe	Rødlistart	<i>Stor</i>	<i>Middels negativt</i>	<i>Middels negativ (--)</i>
Storspove	Rødlistart	<i>Stor</i>	<i>Lite negativt</i>	<i>Liten negativ (-)</i>

Kravene i naturmangfoldlovens §§ 8-12 blir oppfylt gjennom denne rapportens innhold. Ifølge § 10 i Naturmangfoldloven skal tiltaket vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for. Plan- og influensområdet består i all hovedsak av ett økosystem – kulturmark. Dette kan igjen deles inn i kulturbeite (planområdet) og dyrka mark (influensområdet). Kulturmarken inngår i et stort og sammenhengende intensivt drevet jordbrukslandskap som omfatter hele Jæren. Dette landskapet er leveområde for blant annet vipe og storspove. Planområdet inngår som en liten bit av dette store landskapet. Kulturbeitet, og særlig de som har en viss fuktighet, har i dette landskapet en større betydning

for fugle- og dyrelivet enn dyrka marka rundt. Selv om det finnes tilsvarende lokaliteter i regionen, er det i utgangspunktet uheldig med en bit for bit nedbygging som i liten grad blir fanget opp. Dette er særlig uheldig i et pressområdet som det Jæren er. Imidlertid er det her snakk om å tilbakeføre arealet til jordbruksmark (men av mindre verdi enn dagens), og den samlede belastningen for de biologiske verdiene som berøres vurderes som liten.

8 USIKKERHET

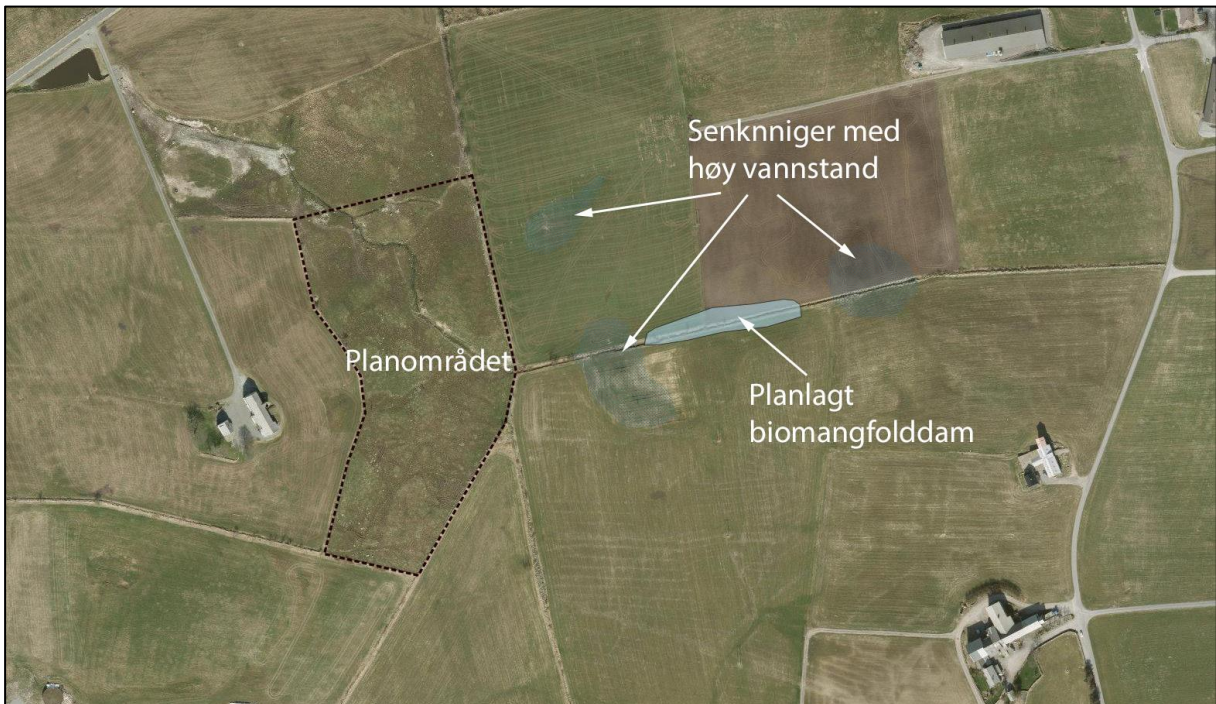
Da feltarbeidet er gjort på høsten, er det ikke mulig å få full oversikt over hekkende fugler og områdebruken til disse. Kildene på fugler er Artskart, bruker av planområdet, en lokal fuglekikker og rapporten *Vipa på Jæren. 3 år med vipetellinger i Klepp, Time og Hå* (Mjølunesnes 2014). Ingen av disse kildene gir eksakt informasjon om forekomst. De ulike verdifulle artene er i stor grad likevel fanget opp, og de biologiske verdiene vurderes som godt nok kartlagte i forhold til å kunne verdisette disse. Omfangsvurderingene bygger på gode planbeskrivelser. Med relativt liten usikkerhet knyttet til verdiene (på grunn av befaringsstidspunkt) og gode planbeskrivelser, vurderes usikkerheten rundt konsekvensene som forholdsvis små.

9 AVBØTENDE OG KOMPANSERENDE TILTAK

Generelt må det ved anleggsarbeid gjennomføres tiltak for å unngå forurensning til luft, vann og jord.

Rensedammer kan med fordel utarbeides på en måte som gjør dem attraktive for fugler som vipe. Eksisterende rensedam kan forbedres ved å lage slakere jorddekte kanter istedenfor steindekte.

Som kompensierende tiltak kan det lages biomangfolddammer med slake kanter spesielt tilrettelagt for vadefugl som vipe. Bruker av marken har planer om å lage en biomangfolddam i influensområdet (se figur 11). For at slike dammer skal ha verdi for vipere, må kantene være slake og gresset kan med fordel gå helt ned i vannkanten. Dette kan slås eller beites (høstbeite), slik at området rundt dammen holdes åpent og ikke gror igjen. Dette vil virke positivt inn på vipene.

Figur 11. Jordene øst for planområdet har gode vipekvaliteter med flere partier med fuktig mark. Grunneieren her ønsker som kompensierende tiltak å lage en biomangfolddam her. Utforming og plassering er ikke eksakt, men tegnet ut fra muntlig beskrivelse.

Figur 12. Vipe. Foto: Roy Mangersnes

10 KILDER

10.1 Nettbaserte kilder

Artskart: <http://artskart.artsdatabanken.no/default.aspx>

Naturbase: http://dnweb12.dirnat.no/nbinnsyn/NB3_viewer.asp

Norges geologiske undersøkelse: <http://www.ngu.no/no/hm/Kart-og-data/>

10.2 Skriftlige kilder

Direktoratet for naturforvaltning 2000. *Viltkartlegging. DN-håndbok 11.*

DN - Direktoratet for naturforvaltning 2006. *Kartlegging og verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13, 2. Utgave 2007.*

Fremstad, E. & Moen, A. 2001. Truete vegetasjonstyper i Norge. Rapport botanisk serie 2001-4. NTNU.

Gederaas, L., Moen, T.L., Skjelseth, S. & Larsen, L.-K. (red.) (2012): *Fremmede arter i Norge – med norsk svarteliste 2012*. Artsdatabanken, Trondheim.

Henriksen S. og Hilmo O. (red.) 2015. *Norsk rødliste for arter 2015*. Artsdatabanken, Norge.

Mjølsnes, K. (2014): *Vipa på Jæren. 3 år med vipetellinger i Klepp, Time og Hå*. Oppdragsrapport for Narurvernforbundet i Rogaland. Mangfold Rapport 1 – 2014.

Statens Vegvesen (2006): *Konsekvensanalyser – Håndbok 140*.

Statens vegvesen (2014): *Konsekvensanalyser. Håndbok V712*.

10.3 Muntlige kilder

Ingvar Byrkjedal (Førstemanuensis ved avdeling for naturhistorie, Universitetsmuseet i Bergen)

Jon Lea (Nabo og bruker av eiendommen det søkes om å nydyrke)

Morten Tjemsland (Hobbyornitolog)